

УДК 340.12+341

DOI - 10.31732/2708-339X-2024-12-A9

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ЗОВНІШНІХ ФУНКЦІЙ УГОРЩИНИ У РЕАЛІЯХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ: НОВОЧАСНІ ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Француз А.Й.

*Герой України, Заслужений юрист України,
доктор юридичних наук, професор,
Університет «КРОК»*

м. Київ, вул. Табірна, 30-32, Україна, 03113

e-mail: AnatolijFJ@krok.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2861-1252>

THEORETICAL AND LEGAL ANALYSIS OF THE EXTERNAL FUNCTIONS OF HUNGARY IN THE REALITIES OF THE FULL-SCALE WAR OF RUSSIA AGAINST UKRAINE: MODERN CHALLENGES OF TODAY

Frantsuz A. Yo.

*Hero of Ukraine, Honored Lawyer of Ukraine,
Doctor of Legal Sciences, Professor, «KROK» University,
Kyiv, Tabirna St., 30-32, Ukraine, 03113*

e-mail: AnatolijFJ@krok.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2861-1252>

Анотація. Даною науковою статтею робиться спроба охарактеризувати міжнародно-правову позицію Віктора Орбана та її вплив на погіршення відносин з Україною в питаннях державно-правових відносин. Світ сьогодні переживає досить складні періоди, трагічними вони є для України, яка сьогодні в часи військової агресії боронить свої землі. Вважаємо, що 2022 рік не став точкою відліку погіршення відносин України з Угорщиною, він став початком повномасштабного вторгнення на українські землі. А питання україно-угорських відносин та їх динаміка має значно глибші корені, які протягом багатьох років зусиллями українського державництва пом'якувалося, але не вирішувалося остаточно. Такі підходи до офіційних позицій ще довго мали би місце, проте війна в Україні все ж внесла свої корективи. У статті згадується Закарпаття, яке не просто українська земля, край чистого гірського повітря, славетна історія України. Закарпаття це ще й частина угорського міжнародного вектору сприйняття. Протягом останніх років претензійність відносно Закарпаття значно посилювалася. Зі сторони офіційної Угорщини має негативний динамізм. Однією з причин гальмування українського курсу реалізації зовнішніх функцій у напрямку ЄС і НАТО сьогодні є у діях Угорщини, яка невиправдано вбачає на території Закарпаття порушення прав етнічних угорців через збільшення частки використання державної мови в освіті. Відтак політика офіційної влади щодо України характерна політико-правовою турбулентністю. Окрім періодичного підняття питання щодо порушення прав етнічних угорців на Закарпатті, яке вони вважають історичною своєю землею, почали проявлятися ще й більш яскравіше анти-європейські виклики та сформувався новий напрямок інформаційної війни проти України.

Ключові слова: Теоретико-правовий аналіз, зовнішні функції, Україна, Угорщина, україно-угорські відносини, виклики сьогодення.

Формул: 0, рис.: 0, табл.: 0, бібл.: 8.

Abstract. This scientific article attempts to characterize Viktor Orbán's international legal position and its impact on the deterioration of relations with Ukraine in matters of state-legal relations. Today, the world is going through quite difficult periods, they are tragic for Ukraine, which today defends its lands in times of military aggression. We believe that the year 2022 was not the starting point for the deterioration of Ukraine's relations with Hungary, it was the beginning of a full-scale invasion of Ukrainian lands. And the issue of Ukrainian-Hungarian relations and their dynamics has much deeper roots, which for many years have been mitigated by the efforts of Ukrainian statehood, but not finally resolved. Such approaches to official positions would have taken place for a long time, but the war in Ukraine still made its own adjustments, the article mentions Transcarpathia, which is not just Ukrainian land, the land of clean mountain air, the glorious history of Ukraine. The article mentions Transcarpathia, which is not just Ukrainian land, the land of pure mountain air, the glorious history of Ukraine. Transcarpathia is also part of the Hungarian international vector of perception. In recent years, pretensions towards Transcarpathia have increased significantly. On the part of official

Hungary, it has a negative dynamism. One of the reasons for the inhibition of Ukraine's course of implementing external functions in the direction of the EU and NATO today is the actions of Hungary, which unjustifiably sees in Transcarpathia a violation of the rights of ethnic Hungarians due to an increase in the use of the state language in education. Therefore, the official government's policy towards Ukraine is characterized by political and legal turbulence. In addition to the periodic raising of the issue of violation of the rights of ethnic Hungarians in Transcarpathia, which they consider to be their historical land, anti-European challenges began to manifest themselves more vividly and a new direction of information warfare against Ukraine was formed.

Keywords: Theoretical and legal analysis, external functions, Ukraine, Hungary, Ukrainian-Hungarian relations, today's challenges

Formulas: 0, fig.: 0, tabl.: 0, bibl.: 8.

Постановка проблеми. Дослідження питання виконання зовнішніх функцій уряду Віктора Орбана та пошук причин погіршення україно-угорських відносин є сьогодні актуальним питанням в силу їх активізації на основі зближення з росією, яка веде повномасштабну війну з Україною, протистоїть світовій демократії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В ході підготовки даної наукової статті були використані міжнародні та національні джерела, а також напрацювання Соколенко Є., Русин М. та Прищепи Я.

Не вирішені раніше проблеми загальної частини. За допомогою даної статті здійснена спроба окреслити основи зовнішнього курсу Угорщини, що демонструє негативний вектор суперечності європейським цінностям та їх багаторічним незмінним зовнішнім функціям, які залишають негативний відбиток на україно-угорських відносинах, а точніше їх руйнують. Виділяється і негативна позиція Віктора Орбана, як основного носія угорської політико-правової доктрини підходів у зовнішній політиці.

Формулювання цілей статті. Метою даної наукової статті є дослідження питання теоретико-правового аналізу зовнішніх функцій Угорщини у реаліях повномасштабної війни росії проти України, як новочасні виклики сьогодення.

Виклад основного матеріалу. Встановлення міждержавних відносин та підтримка добросусідства з сусідніми державами є важливим напрямком зовнішніх функцій будь-якої держави. Тривалий час динаміка україно-угорських відносин демонструвала позитивні фактори такої співпраці. Але з року в рік ситуація почала динамічно зазнавати змін, негативного спрямування, де чітко прослідковуються російські наративи та впливи.

Закарпаття – це не просто частина

української землі, чисте гірське повітря, славетна історія України. Закарпаття це ще й компонент угорського міжнародного курсу. Останні роки негативізм відносно Закарпаття все посилюються. Однією з причин гальмування українського курсу реалізації зовнішніх функцій у напрямку ЄС і НАТО сьогодні є у діях Угорщини, яка перебільшено вбачає на території Закарпаття порушення прав етнічних угорців через збільшення частки використання державної мови в освіті. На нашу думку, у даному контексті потрібно звернути увагу на питання походження етнічних угорців на українській землі.

Закарпатська область розташована на крайньому заході України, протягом своєї історії неодноразово перебувала на перехресті різних культурних і політичних впливів. Наприклад, Закарпаття колись належало до Русі, Королівства Угорщини, Австро-Угорської імперії, Чехословаччини і Угорської імперії, перш ніж було включено до складу радянського союзу в 1944 році. Після розпаду радянського союзу в 1991 році Закарпаття стало незалежною частиною України. Складна історія регіону значною мірою зумовила його нинішню геополітичну та культурну динаміку, а також постійний інтерес до нього з боку держав-сусідів України.

Протягом останнього століття різні угорські уряди намагалися впливати на колишню територію. Ностальгія за «славною» імперською епохою лежить в основі геополітичних амбіцій Угорщини щодо захисту етнічних угорських громад у Карпатах. З приходом до влади Віктора Орбана, спроби Будапешта посилити свої впливи на території сусідніх країн, де проживають угорські меншини лише посилилися. Угорські чиновники відкрито підтримують культурну і територіальну автономію угорської меншини в інших країнах. Деякі члени та прихильники право-радикальних сил, таких як партія

«Йоббiк», навіть заявляли, що частина цих територій має стати частиною «Великої Угорщини» [1].

Закарпатська область – особливий регіон на карті України, одна з найменших областей, що межує з чотирма європейськими країнами, де десята частина жителів називає себе закарпатськими угорцями. Водночас сусідній угорський уряд систематично інвестує десятки мільярдів форинтів у вигляді угорських субсидій. Це масштабна угорська політична програма, яка поширюється не лише на Закарпаття, а й на майже всі країни, що межують з Угорщиною. Якось журналісти-розслідувачі зі Словаччини, Хорватії, Румунії, Сербії та Словенії об'єдналися навколо проєкту «Угорські гроші», щоб дослідити природу та справжні мотиви цієї фінансової політики режиму В. Орбана. Вони також звернулися до редакції «Схем» в Україні з проханням допомогти, надавши доступ до великої бази даних, що містить детальну інформацію про розподіл допомоги з Угорщини через один з головних державних фондів імені Бетлена Габора. Ці дані охоплюють десятиліття до 2020 року і дають досить повну картину явища [2].

Загальновідомим історичним фактом є те, що між XI-XIII століттями Закарпаття увійшло до складу Угорського королівства в результаті угорського завоювання. Мадяри, волохи, словаки та німці активно заселяли Закарпаття і багато міст отримали магдебурзьке право (наприклад, Хуст, Берегово). Однак угорська знать, включаючи католицьке духовенство, зосередила у своїх руках основні землі. Почалася поступова асиміляція та мадяризація населення, зростали побори з боку іноземних правителів, збільшувалося оподаткування та кріпацтво, поширювався католицизм, що призвело до соціальної напруги в регіоні: у 1315 році спалахнуло повстання Петра Петені (Петра Петровича) проти угорської влади, яке зазнало поразки [3].

Тому виникає питання про які історичні угорські землі йдеться мова, якщо це землі, які угорці колись собі привласнили та швидко почали заселяти своїм населенням, ось звідки там з'явилися етнічні угорці. Це ніщо інше як штучно створене явище, адже слов'яни там були споконвіків, а мадяри на Закарпатті з'явилися після політично спря-

мованого переселення. Уряд Віктора Орбана в тому числі невпинно нав'язує міжнародній спільноті ілюзовану світову історію, а головне такі дані ширяться всією Угорщиною, що, припускаємо, може підпадати під один із напрямків інформаційної війни. Такий перебіг подій, на наш погляд, значно впливає на перебіг дипломатичних відносин країн та ускладнює й без того складну ситуацію в Україні, адже протистояння інформаційній війні додатково потребує сил і засобів, виснажує Україну, яка протистоїть російському імперіалізму у повномасштабній війні, що розв'язала росія.

Міжнародна позиція Віктора Орбана сьогодні йде в розріз європейській. Адже, як ми знаємо, стаття 2 Договору ЄС проголошує: «Союз ґрунтується на цінностях поваги до людської гідності, свободи, демократії, рівності, верховенства права та поваги до прав людини, включаючи права осіб, які належать до меншин. Ці демократичні цінності є спільними для держав-членів у суспільстві, в якому панують плюралізм, недискримінація, толерантність, справедливість, солідарність і рівність між жінками та чоловіками» [4].

Шириться позиція Віктора Орбана за якою інтереси угорців та Угорщини вище усіх інших. З цієї ж причини рівень україно-угорських відносин і почав стрімко падати, адже коли відкрито йде втручання в суверенітет незалежної держави іншою, не можуть розглядатися як добросусідські відносини під напрямком реалізації своїх основних зовнішніх функцій:

1. Міжрегіональне добросусідство;
2. Захист і підтримка національних меншин за кордоном;
3. Робота в напрямку ЄС та НАТО [5, с. 57-59].

На доказ того варто згадати і міжнародний скандал за участі угорців в частині обміну військовополонених з України. Загальною позицією В. Орбана є невтручання в перебіг військових подій на території України, тому інформація про утримування українських військово-полонених, лише доводить про розріз де-факто дій в напрямку підтримки загальноєвропейських цінностей демократії правових основ виконання зов-

нішніх функцій Угорщини.

Як пише Я. Прищепа, керівництво Угорщини має пояснити свою причетність до звільнення українських військовополонених, які утримуються російською стороною, і чому вони опинилися на угорській території [6].

Як згадує Є. Соколенко про незаконну передачу росією 11 українських військовополонених Угорщині заявила 8 червня російська православна церква. Віце-прем'єр-міністр Угорщини Жолт Семен також підтвердив, що військовослужбовці перебувають в Угорщині. А спеціальний уповноважений з питань зниклих безвісти, Олег Котенко заявив, що «раніше повідомлялося про сім-вісім зниклих безвісти, переданих з Москви». Він також заявив, що Україна встановила місцезнаходження 11 полонених солдатів. Нещодавно міністр закордонних справ і торгівлі Угорщини Петер Сійярто заявив, що його уряд немає жодного відношення до обміну 11 українських військовополонених з Росії [7].

Таким чином можемо зауважити, що така неоднозначна політика угорців не сприяє миру і демократії у цілому, з іншого

ж боку політика схожа більше на ідеологічні культи, де Закарпаття є для окремих державників Угорщини уособленням примарної «Великої Угорщини».

На підтвердження вищезазначеного доцільно процитувати і М. Русин, яка пише: «Одна з пропозицій уряду Угорщини полягає в тому, щоб від українських виборних посадовців не вимагали знання української мови. Зокрема йдеться про те, щоб посадовці, наприклад, на сесії Закарпатської обласної ради чи Берегівської, Хустської або Ужгородської райрад, як того вимагає Будапешт, могли виступати угорською мовою на сесії держоргану» [8].

Однак важливо наголосити, що такі вимоги без перебільшень можна оцінювати як прямий шантаж України на шляху реалізації здійснення зовнішніх власних функцій і повноважень.

Висновки. На основі проведеного дослідження можемо підсумувати, що нинішня міжнародна позиція уряду Віктора Орбана є основною причиною погіршення україно-угорських відносин про відновлення яких найближчим часом говорити проблематично.

Література:

1. Закарпаття: яким є втручання з боку Угорщини та Росії. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/30616852.html> (дата звернення: 10.05.2024).
2. «Орбан. Гроші. Закарпаття». Як угорський уряд вкладає мільярди в регіон і нарощує вплив в Україні (розслідування). URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/skhemy-orban-hroshi-zakarpattya/31345424.html> (дата звернення: 10.05.2024).
3. Закарпаття під владою Угорщини. URL: https://history.ed-era.com/mizh_russyu_ta_richchyu/zakarpattya_pyd_vladoyu_ugorschunu (дата звернення: 10.05.2024).
4. CONSOLIDATED VERSION OF THE TREATY ON EUROPEAN UNION. URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/treaty/teu_2012/art_2/oj (дата звернення: 10.05.2024).
5. A Magyar Köztársaság nemzetközi kapcsolatainak és külpolitikai tevékenységének eseményei és dokumentumai. Magyar Külpolitikai Évkönyv. A Külügyminisztérium Dokumentációs Főosztálya. Bp.: Vadas, 1990. 337 old.
6. Прищепа Я. У ЄС заявили, що Угорщина має пояснити, як українські полонені опинились на її території. URL: <https://suspilne.media/510947-u-es-zaavili-so-ugorsina-mae-poasniti-ak-ukrainski-poloneni-opinilis-na-ii-teritorii/> (дата звернення: 10.05.2024).
7. Соколенко Є. Україна повернула перших військовополонених з Угорщини - спікер МЗС. URL: <https://www.unian.ua/war/ukrajina-povernula-pershih-viyskovopoloneni-h-z-ugorshchini-spiker-mzs-12300906.html> (дата звернення: 10.05.2024).
8. Русин М. Угорщина вимагає визнати усе Закарпаття «традиційно угорським»: що відомо. URL: <https://suspilne.media/uzhhorod/777769-ugorsina-vimagae-viznati-use-zakarpatta-tradicijno-ugorskim-so-vidomo/> (дата звернення: 10.05.2024).

References:

1. Zakarpattia: yakym ye vtruchannia z boku Uhorschyny ta Rosii. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/30616852.html>. (Accessed 10 May 2024).
2. «Orban. Hroshi. Zakarpattia». Yak uhorskyi uriad vkladaie miliardy v rehion i naroshchuie vplyv v Ukraini (rozsliduvannia). URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/skhemy-orban-hroshi-zakarpattya/31345424.html>. (Accessed 10 May 2024).
3. Zakarpattia pid vladoiu Uhorschyny. URL: https://history.ed-era.com/mizh_russyu_ta_richchyu/